

Baktéria *Xylella fastidiosa* Wells et al. 1987

Baktéria *Xylella fastidiosa*, ktorá má pôvod z Ameriky, predstavuje významný škodlivý organizmus, so širokým okruhom hostiteľských rastlín (v súčasnosti sa uvádza približne 200 druhov hostiteľských rastlín) patriacich do rôznych čeľadí, na ktorých spôsobuje rôzne prejavy.

PRÍZNAKY NAPADNUTIA

Na rastlinách, ktoré sú napadnuté baktériou *Xylella fastidiosa* pozorujeme **uschnutie listov**, **vädnutie** a **následné odumieranie**. Pre niektoré druhy hostiteľských rastlín je typické aj **zaostvávanie** a **spomalenie rastu**.

Spoločným príznakom pre všetky hostiteľské rastliny býva zhnednutie cievných zväzkov na priereze výhonkom.

Tento príznak sa však nemusí vyskytovať po celej dĺžke výhonku.

Príznačky na oleandri (*Nerium oleander*)

Príznačkové listy horčinky (*Polygala myrtifolia*)

Príznačky na horčinke (*Polygala myrtifolia*)

Príznačky na kávovníku (*Coffea*)

HOSTITEĽSKÉ RASTLINY

V nasledujúcej tabuľke je uvedený zoznam **niektorých** hostiteľských druhov rastlín, ktoré v našich podmienkach patria medzi ekonomicky najvýznamnejšie a môžu byť napadnuté baktériou *Xylella fastidiosa*.

Slovenský názov hostiteľskej rastliny:	Latinský názov hostiteľskej rastliny:	Slovenský názov hostiteľskej rastliny:	Latinský názov hostiteľskej rastliny:
akácia	<i>Acacia dealbata</i>	levanduľa	<i>Lavandula dentata</i>
akácia vrbovitá	<i>Acacia saligna</i>	levanduľa	<i>Lavandula stoechas</i>
javor horský	<i>Acer pseudoplatanus</i>	levanduľa	<i>Lavandula x allardii</i>
palina	<i>Artemisia arborescens</i>	-	<i>Metrosideros excelsa</i>
divý asparágus	<i>Asparagus acutifolius</i>	-	<i>Myoporum insulare</i>
-	<i>Calicotome villosa</i>	myrta obyčajná	<i>Myrtus communis</i>
katarant	<i>Catharanthus</i>	oleander obyčajný	<i>Nerium oleander</i>
cistus krétsky	<i>Cistus creticus</i>	oliva európska	<i>Olea europaea</i>
cistus	<i>Cistus monspeliensis</i>	muškát omamný	<i>Pelargonium graveolens</i>
cistus	<i>Cistus salviifolius</i>	muškát	<i>Pelargonium x fragrans</i>
kávovník	<i>Coffea</i>	-	<i>Phagnalon saxatile</i>
ranostaj	<i>Coronilla valentina</i>	-	<i>Phillyrea latifolia</i>
zanováť	<i>Cytisus scoparius</i>	horčinka	<i>Polygala myrtifolia</i>
-	<i>Dodonaea viscosa</i>	čerešňa vtáčia	<i>Prunus avium</i>
-	<i>Eremophila maculata</i>	slivka čerešňoplodá (myrobalan)	<i>Prunus cerasifera</i>
prýštec (mliečnik)	<i>Euphorbia terracina</i>	-	<i>Prunus dulcis</i>
kručinka	<i>Genista corsica</i>	dub korkový	<i>Quercus suber</i>
kručinka	<i>Genista ephedroides</i>	rešetliak macchiový	<i>Rhamnus alaternus</i>
kručinka	<i>Genista x spachiana</i>	ruža	<i>Rosa x floribunda</i>
grevilea	<i>Grevillea juniperina</i>	rozmarín lekársky	<i>Rosmarinus officinalis</i>
-	<i>Hebe</i>	-	<i>Spartium junceum</i>
slamiha	<i>Helichrysum italicum</i>	zimozelen	<i>Vinca</i>
vavrín bobkový (bobkový list)	<i>Laurus nobilis</i>	-	<i>Westringia fruticosa</i>
levanduľa úzkolistá	<i>Lavandula angustifolia</i>	-	<i>Westringia glabra</i>

BIOLÓGIA ŠKODLIVÉHO ORGANIZMU

Baktériu prenáša cicavý hmyz, najmä z čeľade cikádovitých (*Cicadellidae*) a peniarkovitých (*Cercopidae*), ale aj druhy z čeľade drevotočovitých (*Cossidae*). Baktéria preživa a množí sa výlučne v cievných zväzkoch (konkrétne v xyléme, ktorý zásobuje nadzemné časti rastliny vodou a živinami) koreňov, dreva a listových žiliek. Zapchávanie cievných zväzkov obmedzuje prísun vody a živín do nadzemných častí, čo spôsobuje rôznorodé príznaky od usychania listov až po brzdenie predlžovacieho rastu. Osivo sa *Xylella fastidiosa* neprenáša. Hlavnou cestou prieniku baktérie na nové územia je premiestňovanie už napadnutých hostiteľských rastlín určených na pestovanie. Za významný spôsob prieniku tohto škodlivého organizmu je považovaný dovoz niektorých okrasných druhov rastlín z oblastí, kde je patogén rozšírený.

RASTLINOLEKÁRSKE OPATRENIA

Jedinou praktickou metódou ochrany a zabráneniu šírenia tohto škodlivého organizmu je vykonanie karanténnych opatrení, čo znamená predovšetkým identifikáciu ohnisk výskytu ochorenia a následne zabránenie jeho šíreniu. Napadnuté rastliny je potrebné zlikvidovať spálením.

V prípade podozrenia z výskytu baktérie *Xylella fastidiosa* je potrebné **informovať fytoinšpektorov** Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Bratislave najmä cez kontakt uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Ing. Peter Csanda (ústredie OOR Bratislava):	02/59880247
Ing. Ľubomír Grman (fytoinšpektor, ÚKSÚP – Bratislava):	0918 597 797
Ing. Ján Ščipák (fytoinšpektor, ÚKSÚP – Bratislava):	0908 942 415
Ing. Ladislav Pytel (fytoinšpektor ÚKSÚP – Košice):	0918 491 077

+ ďalších 43 miestne príslušných fytoinšpektorov v jednotlivých okresoch SR: www.uksup.sk/oor-kontakty/

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

Odbor ochrany rastlín

tel.: 02/59880345 web: www.uksup.sk e-mail: ochrana@uksup.sk

Spracoval: Ing. Ivana Horváthová, marec 2017